



Lutherläsaren 93

INNEHÅLL

LEDAREN. *För tjugo år sedan.*

Av Kristian Norrback..... 3

STÖD LUTHERLÄSARNAS VERKSAMHET!

Ett upprop genom Kristian Norrback..... 9

FASTLAGSSÖNDAGEN.

Guds kärleks offerväg, Joh. 12:25-33.

Av Tord Carlström..... 10

HEIDELBERGDISPUTATIONEN: KORSETS KÄRLEK.

Texten utvald och översatt av Kristian Norrback 17

SAMTIDEN UNDER LUPPEN. Analys av företeelser i vår samtid som har kyrklig dimension. Kommentar av.....

Boris Sandberg,

Många bäckar små...22

DE FÖRSTA MÄNNISKORNAS LEVNAD.

Luthers betraktelse över förra delen av 1 Mos. 8.

Texten översatt av Tord Carlström.....26

REDAKTIONSROUTAN..... Bakpärmen

PÄRMBILDEN: *Guds kärleks offerväg*, datorgrafik av Markus Engström (20.1.2020)

LUTHERLÄSAREN



NR 93 - FEBRUARI 2020

För tjugo år sedan

Av Kristian Norrback

För något mer än tjugo år sedan, den 12 februari 2000, utkom nummer 27 av *Lutherläsaren*, följt av nummer 28 och på hösten **Tord Carlströms** översättning av Luthers "Fader vår, en utläggning av Herrens bön för enkla lekmän" (1519) som nummer 29.

Sådana specialnummer av *Lutherläsaren* har utkommit med jämna mellanrum: **Robert Preus**, *Korsets teologi* (nummer 6); **Martin Luther**, *Magnificat* (nummer 44); **Fredrik Gabriel Hedberg**, *Pietism och Christendom* (Hedbergåret 2011, nummer 59); de här småskrifterna kan beställas från *Lutherläsarnas Boklåda* (kontaktuppgifter finns på bakpärmen).

Numren för tjugo år sedan innehöll 44 sidor (utom specialnumret *Fader vår* som gick på 88 sidor), ett medeltal på 40 sidor och 4 nummer i året har hållit sig genom åren. Detta år 2020 planerar styrelsen däremot endast tre nummer på grund av svagare ekonomi – därför uppropet om gåvor och understöd på sidan 9.

När man bläddrar i de tjugo år gamla numren konstaterar man att de var mångsidigare då: förutom översatta eller utvalda texter av Luther och samtida betraktelser och predikningar – Lutherläsarens centrala innehåll som fortsatt genom åren – fanns därtill rikligt med citat från äldre luthersk litteratur (Gestrin, Stöckhardt, Krauth, Deissmann, Johannes Bäck), recension av ny teologisk litteratur (**Per Jonsson, Ola Österbacka, Torbjörn Johansson**, tidskriften *Trosblick*) och inlägg i kyrklig debatt.

Vi skulle gärna erbjuda mer av allt detta idag, men vi som för närvarande arbetar med *Lutherläsaren* gör det ”vid sidan av egen tjänst” (i församling eller annat förvärvsarbete), och att kontinuerligt följa med och recensera teologisk litteratur fordrar mycket tid ”och gör kroppen trött.”

Brist på teologi är det inte: under senaste år har till exempel avhandlingar om Luthers nattvardspraxis (Jolkkonen 2004), kyrkorätt (Seppänen 2007), luthersk dopsyn (Väisänen 2007), ämbetssteologi (Pohjola 2014) och Melanctons rättfärdiggörelselära (Ojala¹ 2015) skrivits.

¹ Berördes i ledaren i LL 76

Föreningen

I nummer 27 annonserades "Lutherläsarens kyrksöndag och Årsmöte" i Kronoby församlingshem 27.2.2000 med högmässa och Samling kring Ordet. I det årsmötet fattades beslut om att grunda den registrerade föreningen *Lutherläsarna rf*. Dittills hade verksamheten stötts av en fond i samarbete med en finskspråkig förkunnarförening.

Predikant **Bror Vikfors** från Dagsmark valdes till ordförande. "§ 7 Till medlem kan var och en anmäla sig, som omfattar föreningens i § 3 nämnda syfte och vill verka i enlighet med dess i § 4 nämnda principerna."

Föreningens stadgar § 3 nämner som syfte att "verka för ett ökat lutherskt trosmedvetande och befordra ett gammallutherskt gudstjänstliv."

Ett uttryck för månandet om gudstjänstlivet har under en rad år varit att inte bara hålla årsmöte utan fira en kyrkohelg med högmässa och förkunnelse (Kronoby, Replot m.fl.). Det känns idag som att det har blivit glest mellan (folkkyrko)församlingar där sådana kyrkohelger kan ordnas utan "komplikationer". Strävan kvarstår dock.

En rad medarbetare kring redaktören **Helge Hildén** skriver i numren år 2000: **Tord Carlström, Gunner Jensen, Sverige, Anders P-O Skytte, Juhani Martikainen, Matti Roininen, Bror Vikfors, Fredrik Forsén**. Några av dessa har fått hembud sedan dess, men de flesta av "grundarfäderna" fortsätter att stöda lutherläseriet oaktat att medelåldern blivit hög. Det är glädjande att också nya krafter kommit till.

Boklådan

Samma år inrättades *Lutherläsarnas Boklåda*, enligt stadgarnas paragraf om att "publicera, förmedla och

distribuera våra lutherska fäders skrifter och därmed överensstämmande teologi och andaktslitteratur från senare tid." Boklådan har genom åren skötts och sköts av predikant **Bror-Erik Wikström** i Böle. Idag finns 83 titlar i Boklådan. På webbsidan www.lutherlasaren.net presenteras några av de viktigaste titlarna. Boklådans kontaktuppgifter finns i inforutan på bakpärmerna.

Rättfärdiggörelsen

Så här långt notiser om *Lutherläsaren* och *Lutherläsarna* rf från för tjugo år sedan. Nu till saken. Helge Hildén skriver i ledaren i februari 2000: "På grund av de senaste årtiondenas skakande bevis på vår kyrkas avfall i just **rättfärdiggörelseläran** ... vill vi med Guds hjälp göra året 2000 till ett särskilt den bibliska rättfärdiggörelsens år och hoppas på läsekretsens goda medverkan inför detta grundläggande ämne."

Längre fram i samma nummer ingår hans artikel "Om den nödiga precisering av rättfärdiggörelsen, som sällan sker" (LL 27, s. 31-35).

Nämnda "vår kyrkas avfall" under tidigare år syftar på *Borgåöverenskommelsen*², *Gemensam deklaration om rättfärdiggörelseläran*³ och "otaliga alliansbottnade

² Överenskommelse 1993 mellan anglikanska kyrkor på brittiska öarna och lutherska kyrkor i Estland, Litauen, Finland, Sverige, Norge och Island (inte Danmark eller Lettland). Gällde erkännande av varandras ämbete, vilket fordrade justeringar av våra stadganden om prästvigning; också förståelsen av Nattvarden påverkas. Syftar till kyrkornas "synliga enhet".

³ Resultatet av mångåriga överläggningar mellan Lutherska världsförbundet och ett romerskkatolskt organ. Undertecknades 31.10.1999. "Efter att dokumentet godkänts kvarstår små teologiska

[evangelisations]kampanjer”. De problem i rättfärdiggörelseläran som på nytt och på nytt dyker upp också i den lutherska kyrkan ”har sitt sammanhang och sin historiska belastning.”

För att ge den kyrkohistoriska bakgrunden, för Hildén oss till synodalmötet i Åbo ärkestift 1875. Då var den pietistiska riktningen redan gammal i vårt land och den evangeliska väckelsen kring **Fredrik Gabriel Hedberg** hade sedan 1840-talet stabiliserats (*Evangelieföreningen* grundades 1873).

Men det fanns fler strömningar inom kyrkan. Den tyska professorn **Johann Tobias Becks** (1804-1878) teologiskt egenartade rörelse importerades av prästen **Alfred Kihlman** (1825-1904), och fick en märkligt stor spridning i Finland, inte minst hos pietistiska präster. Beck drev en biblicism, som innebar att kyrkans tradition, närmare bestämt de lutherska bekännelseskrifterna sköts åt sidan, och beckismen fann nya svar ”direkt” från Bibeln på frågor som kyrkan sedan länge gett svaren till. Särskilt från den lutherska rättfärdighetsläran avvek beckismen, med luthersk terminologi gjordes ”den nya lydanden” till den troendes rättfärdighet inför Gud (eller en del av den), något som *Konkordieformeln* (som beckianerna inte gillade) III uttryckligen avvisar.

På synodalmötet 1875 behandlades en avhandling om Becks teologi. Grupper av präster debatterade för och emot Becks läror, inte minst rättfärdiggörelsen, närmare bestämt om ”den nya födelsen”, ”det nya livet”, sammanfaller med (beckianerna) rättfärdiggörelsen, eller noggrant bör hållas åtskilt, ”Kristus utom oss är vår enda rättfärdighet inför Gud” (**Elias Malakias Rosengren**, Fredrik Gabriel Hedberg, **Emil**

tolkningsskillnader gällande rättfärdiggörelseläran”, www.evl.fi. Dokumentet har godkänts av kyrkomötet.

*Teodor Gestrin*⁴ m fl). Hildén visar på nyttan av att känna till "sammanhang och historia" när samma grundfrågor om rättfärdiggörelsen, kanske under ett tunt lager moderna kläder, möter 100-150 år senare.

* * *

Lutherläsarna rf. inbjuder härmed sina medlemmar till årsmöte **söndagen 24.5.2020. kl. 16 i Kristinestads svenska församlingshem** (Västra Långgatan 29). Tillställningen inleds med kaffeservering.

Efter årsmötet finns möjlighet att delta i **högmässan** för Kristinestads svenska församling, som **börjar kl. 18 i Kristinestads kyrka**. Predikant **Markus Engström**, liturg **Kristian Norrback**.



⁴ En Pro graduavhandling om E.T. Gestrins rättfärdiggörelselelära skrevs av Albert Halonen 2013 vid Östfinlands universitet.

Stöd Lutherläsarnas verksamhet!

Föreningen *Lutherläsarna* rf registrerades 2001. Som syfte anges i stadgarna att ”verka för ett ökat **lutherskt trosmedvetande** och befordra ett **gammallutherskt gudstjänstliv.**” (§3)

Föreningen söker nå det syftet genom att **gratis utge tidskriften *Lutherläsaren***, ”publicera, förmedla och distribuera våra lutherska faders skrifter” – *Lutherläsarnas Boklåda* – samt ordna andliga möten och **predikningar.** (§4)

Föreningen uppbär inga medlemsavgifter, och tidskriften sänds som sagt ut gratis. Arbetet med Boklådan och arrangemang och förkunnelse vid sammankomster är frivilligarbete, likaså allt arbete med tidskriften.

Föreningens enda utgifter är tryckningen och postningen till prenumeranterna av *Lutherläsaren*. Detta har varit möjligt, fyra nummer varje år, tjugosju år sedan det första numret 30.10.1993. Till exempel en gåva på 10 euro av varje mottagare av *Lutherläsaren* skulle täcka dessa kostnader under ett år. Större gåvor betalas ibland in av läsarevänner, och vid sammankomsterna ges också understöd.

Tack!

Föreningen är fortfarande beroende av Ditt understöd.

Lutherläsarnas styrelse

Lutherläsarens IBAN: FI 08 2026 1800 0072 90

Lutherläsarens BIC-kod: NDEAFIHH

Fastlags- söndagen

Guds kärleks offerväg

Av Tord Carlström

Jesus sade: "Den som älskar sitt liv förlorar det, och den som hatar sitt liv i den här världen, han skall bevara det och vinna evigt liv. Om någon vill tjäna mig, skall han följa mig, och där jag är kommer också min tjänare att vara. Om någon tjänar mig, skall min Fader ära honom. Nu är min själ i djup ångest. Vad skall jag säga? Fader, fräls mig från denna stund? Nej, just därför har jag kommit till denna stund. Fader, förhärliga ditt namn." Då kom en röst från himlen: "Jag har förhärligat det och skall förhärliga det på nytt." Folket som stod där och hörde det sade att det var åskan.

Andra sade: "Det var en ängel som talade till honom." Jesus svarade: "Denna röst kom inte för min skull utan för er skull. Nu går en dom över världen. Nu skall denna världens furste kastas ut. Och när jag har blivit upphöjd från jorden skall jag dra alla till mig." Detta sade han för att ange på vilket sätt han skulle dö" (Joh. 12:25-33).

Nåd vare med eder och frid ifrån Gud vår Fader och Herren Jesus Kristus.

Finns det någon människa som hatar sitt liv i denna världen?

Jo, varje människa som upptäckt sanningen om sig själv. Den beska, oangenäma, rent av fruktansvärda sanningen, att hon är en syndare.

Men inte bara en syndare i allmänhet, utan en sådan människa som inte kan låta bli att synda. En sådan

människa som inte bara har synd utan är synd. Hon är slav under synden.

Vad är det för en människa som tänker så om sig själv? Det är en människa som har blivit upplyst och genomlyst av Guds lag. Guds ordet är som ett skarpt svärd som åtskiljer själ och ande, det är levande, det är verksamt och är en domare över hjärtats uppsåt och tankar (Hebr. 4:12).

Men Guds Ord avslöjar inte endast syndens makt, det visar också på ett botemedel som befriar från slaveriet. Guds Ord pekar på Kristus och utmålar Honom som syndares frälsare. Guds Ord väcker tron på Kristus. Det resulterar i att tron driver människan i strid mot sitt gamla jag; anden strider mot kroppen och ger den inte fria tyglar.

Då kan det faktiskt, i världens ögon, se ut som om den kristne förlorar sitt liv. Att hon inte förstår att ta ut allt vad som går här i livet så länge

det går. Medan de facto den kristne bevarar sitt liv, nämligen för evigheten. I stället för vår översättning "bevara" livet borde det heta "slå vakt om" livet eller beskydda det.

Luther var i tiden noga med bl.a. tempusformerna i de olika bibelställena. Här kan vi därför lägga märke till att den som älskar sitt liv, mister det, (kommer att mista) men som innebär att en möjlighet ännu finns öppen att han skall inse sitt misstag innan det är försent. Medan det står att den som hatar sitt liv, han skall bevara det dvs. han skall också i fortsättningen bevara det = in i det eviga livet.

Jesus själv förklarar vad det innebär att hata sitt liv, det är att tjäna Honom. Ordagrant står det "Om någon tjänar mig, låt honom följa mig." Tjänandet innebär efterföljelse. Att följa Jesus är att hålla sig nära Honom; att gå de vägar Han har valt ut, att höra Hans röst och Ord. Det sker ju

genom närheten till Honom i Ord och Sakrament.

Efterföljelsen innebär både försakelser, lidanden, uppoffringar, kanske döden. Men den innebär också frid i samvetet, syndernas förlåtelse och ett evigt liv i härlighet. Efterföljelsen innebär alltså att där Jesus är, där skall också hans tjänare få vara. Detta är välsignelsen som följer på tjänandet och som varar evigt.

Men vi kan också påminna oss vad Jesus sade till de judar som en gång försökte fångsla Honom; där jag är, dit kan ni inte komma. Här ser vi skillnaden mellan efterföljaren och förföljaren. Till och med Gud Fader skall ära den som tjänar Kristus!

Jesus uttalade dessa ord efter det att Han ridit in i Jerusalem. Han visste själv hur nära förestående Hans lidande och död var. Eftersom Jesus också helt och fullt var människa, kom Hans själ i ångest inför vad som skulle ske. Han frågade sig vad Han

skulle säga, skall Han be Fadern frälsa Honom undan lidandet och döden.

Nej.

Det var ju just därför Han hade kommit.

Därför ber Jesus: "**Fader, förhärliga Ditt namn!**". Jesus visste mycket väl vad som skulle drabba Honom. Det kan inte alls liknas vid en troendes död, som dör befriad från både synd och skuld. Jesus skulle dö med hela mänsklighetens synd och skuldbörda på sig. Dessutom skulle förbannelsen och vredensdomen över denna skuld drabba Jesus och döda Honom.

Vi skall minnas att Jesus gick in i denna död fullständigt frivilligt! Ingen makt tvingade Honom utom Hans kärlek till oss. Han kunde i denna stund ha lämnat mänskligheten åt sitt öde om Han velat. Tänk då vilken frestelse som rövaren och mänskoskaran kom med under Hans korslidande: "Du är

ju Messias, hjälp då dig själv. Stig ner från korset så att vi får se det och tro."

Nej! Jesu kärlek och vilja att i allt göra sin Faders vilja drev Honom den enda vägen som kunde ge oss människor frälsning. Därför svarar Fadern: **"Jag har redan förhärligat det, och jag skall ytterligare förhärliga det."**

Detta att Jesus här uttrycker sin vilja att fullborda frälsningsverket har omedelbara följder: En dom går över världen och denna världens furste utkastas från himlen. Att en dom går över denna världen är klart i och med Jesu död och uppståndelse. För det innebär en skiljelinje mellan dem som tror på Jesus och världen. Jesus sa ju: **"Den som tror på honom, han blir inte dömd, men den som inte tror, han är redan dömd, eftersom han inte tror på Guds enfödde Sons namn."**

Alla människor står under domen men tron tillgodogör

sig frälsningen, frihet undan dom, medan otron håller människan under domen.

Samtidigt innebär Jesu försoning att denna världens furste, djävulen utkastas från himlen. Där har han till dess uppträtt som åklagare och anklagat alla människor för deras syndfullhet, och dag och natt inför Gud yrkat på deras rättmätiga straff.

Men nu har åklagaren ingen funktion längre, ingen sak att anföra längre, eftersom det rättmätiga straffet för vår synd, i sin helhet, från Guds sida har utdelats över Jesus. Det är slut på djävulens herravälde (Uppb. 12).

I Uppenbarelseboken talar Johannes om hur en ängel med nyckeln till avgrunden griper djävulen och fångslar honom i avgrunden för tusen år (Uppb. 20). Det är givetvis Jesus som har denna nyckel och makten att binda djävulen och den tid det är fråga om är tiden från Kristi död och uppståndelse till den

yttersta tiden när djävulen igen skall komma loss för en kort tid. Den tiden är Nya Testamentets tid, den kristna missionens tid. Under denna tid har djävulen inte längre herraväldet. Den kristna tron vinner allt flera själar från denna världen. Missionens arbete går framåt till dess att hedningarnas antal är fullt. Det som djävulen fortfarande kan göra är att försöka bevara greppet över människorna genom allt det som denna världen kan erbjuda, så att människan inte skulle, genom tron på Kristus, frigöras från denna världens grepp.

Detta innebär givetvis för oss, på Kristus troende, en oerhörd utmaning till att missionera, både bland hedningar och bland namnkristna i vår egen omgivning. Förlossningen är gjord, Jesus Kristus är den som äger all makt.

Vad är det vi blygs för och fruktar?

Det är ju klart att även den kristne älskar sitt jordeliv och vill leva, men han ser också att detta jordeliv är synnerligen bedrövligt, med sjukdom, lidande och död, att synden har stor makt över våra kroppar.

Men eftersom han upptäckt Kristi försoning och befrielse som åstadkommit vårt andliga liv, då längtar den kristne efter den dag ("tillkomme Ditt rike") då även hans kropp skall befrias från syndens lag och få uppstå i härlighet i en tillvaro där ingen ondskas längre finns. Tack vare denna tro älskar den kristne inte så sitt liv att han över allting ville bevara det. I stället blir han villig att korsfästa sitt kött tillika med dess lustar och begärelser. Det kan ske därför att den kristne äger hoppet om någonting så oändligt mycket bättre. Det är ett hopp som den icke troende inte har någon aning om, därför att det kan ses endast med trons ögon.

Den sista meningen av Jesus i vår text har ett dubbelt budskap. Dels innebär det som Johannes säger ett vittnesbörd om hur Jesus skulle dö, detta att Han skulle bli upphöjd från jorden, korsfäst.

Dels innebär det att Jesus, som ett resultat av sin korsdöd skulle uppstå och uppstiga till himlen som bevis för att försoningsverket var fullbordat i Guds ögon.

När Jesus sedan säger att Han skall draga alla till sig, alltså till himmelriket, vilka alla är det? Jo, alla de som Han nyss har talat om; de som hatade sina liv i tjänst för Jesus, alla lärjungar genom tiderna. Löftet gäller oss eftersom Han givit oss löftet att vara med oss alla dagar intill tidens slut.

Vill du tjäna Kristus? Då får du följa Honom i ett jordeliv där du får gå in i färdigt beredda gärningar. I denna tjänst visar tron dig på alltmera av din synd, som du för Kristi skull är befriad ifrån, men som gör att du allt mera

föraktar och hatar ditt liv i denna världen, därför att det är styrt av syndens lag. Därmed är du inte ens beroende av om du skulle mista det.

Efterföljelsen innebär också att du får gå med Jesus genom döden in i det eviga livet. Du skall få vara med Jesus din Herre i evighet. I din tjänst skall du vara medveten om att denna världens furste är utkastad och att Jesus har all makt i himmelen och på jorden. Världens Skapare och Frälsare vill ha dig i sin tjänst! Så får också du säga: "Fader förhärliga Ditt namn även genom mig!"

Bön: Himmelske Fader tack för att Du drar oss till Dig och gör det möjligt för oss att tjäna och efterfölja Dig. Led oss med din helige Ande och Ditt heliga Ord så som Du vill, så att Ditt namn blir förhärligat! Amen.

Temat för Fastlagsöndagen i Evangeliebooken, "Guds kärleks offerväg", är en verklig pärla. Det utgörs inte, som ofta, av ett uttryck ur Bibeln utan verkar komma från ett benådat ögonblick i någon handboks-kommitté. En hel rad evangeliska grundsanningar ryms i de tre (fyra) orden:

- VÄGEN TILL FRÄLSNING och evigt liv måste vara Guds väg; påbörjad av Gud, byggd av Gud, förd till målet av Gud. **"Jag är vägen, sanningen och livet; ingen kommer till Fadern utom genom mig"** (Joh. 14:6).
- GUDS VÄG TILL FRÄLSNING för oss kommer närmare bestämt av Guds kärlek. **"Så älskade Gud världen"** (Joh. 3:16).
- GUDS VÄG TILL FRÄLSNING för oss är en offerväg. Han **"utgav sin enfödde Son"** (Joh. 3:16). *"Detta är Korsets kärlek, född från korset, som inte vänder sig dit där den finner det goda att njuta, utan dit där den kan*

delat ut det goda till de fattiga och behövande" (Luther, till Heidelbergdisputationen tes 28).

Temat "Guds kärleks offerväg" för också tankarna till prästen, dogmatikprofessorn, biskopen **Anders Nygrens** verk *Den kristna kärlekstan-ken genom tiderna: eros och agape* (1930–36), en milstolpe i svensk lutherdom från 1900-talet.

Verket har två delar: i den första analyseras två motsatta kärlekstyper, eros, människans "egen" kärlek som sträcker sig upp mot Gud efter det hon saknar, och agape, Guds egen kärlek som söker sig ned till syndiga människor för att frälsa oss.

Den andra delen följer de här två kärlekstyperna genom kyrkans historia från Nya testamentet till reformationen. Nygren vill visa hur de två motsatta motiven har blandats med varandra på många sätt under århundradena,

men att syntesen sprängdes med Luther i reformationen.

Som motto för Del II har Nygren satt ett Luthercitrat från Heidelbergdisputationen 1518: *Amor Dei non invenit sed creat suum diligibile, Amor hominis fit a suo diligibili. Et iste est amor crucis ex cruce natus, qui illuc sese transfert, non ubi invenit bonum quo fruatur, sed ubi bonum conferrat malo et egeno* (citatet i tredje punkten ovan).

Här följer de 28 teologiska teserna från Heidelbergdisputationen.

Disputationen hölls vid augustinernas (Luthers orden) generalkapitel i Heidelberg i april 1518. Detta var alltså i ett tidigt skede av reformationen, bara sex månader efter de 95 teserna föregående höst. Avlatsteserna tog itu med ett mycket konkret missbruk i kyrkan, och de teologiska linjerna får man mest sluta sig till.

I Heidelbergdisputationen går Luther rakt in i

kärnfrågorna, frälsningen och rättfärdiggörelsen. Teologins grundritning fanns alltså redan tidigt 1518.

Sist kommer Luthers egen kommentar till tes 28.

”Selt misströstande den Helige Andes råd ”Förlita dig inte på ditt förstånd” (Ords. 3:5) lägger vi ödmjukt fram följande ovanliga teser, att bedömas av alla som önskar närvara, huruvida de har härletts väl eller illa från den heliga aposteln Paulus, Kristi mest utvalda kärll och redskap, och från sankt Augustinus, hans trognaste tolkare:

1. GUDS LAG, LIVETS hälso-samma lära, kan inte föra människorna till rättfärdighet, utan hindrar dem snarare.

2. MYCKET MINDRE KAN människornas gärningar, som utförs upprepat med, som man säger, ledning av det naturliga förnuftet, bidra till det.

3. FASTÄN MÄNNISKORNAS gärningar alltid är lysande och ser goda ut, är det ändå sannolikt att de är dödssynder.
4. FASTÄN GUDS GÄRNINGAR alltid är oansenliga och ser dåliga ut, så är de ändå i verkligheten odödliga förtjänster.
5. MÄNNISKORNAS GÄRNINGAR, vi avser här de enligt utseendet goda, är inte dödssynder på det sättet att de är förbrytelser.
6. GUDS GÄRNINGAR, VI talar om dem som sker genom människorna, är inte förtjänster på det sättet att de inte också vore synder.
7. DE RÄTTFÄRDIGAS GÄRNINGAR vore dödssynder, om inte de rättfärdiga själva av from gudsfruktan skulle frukta för dem som för dödssynder.
8. MYCKET MER ÄR människornas gärningar dödssynder, när de utförs utan fruktan och i ren och ond självsäkerhet.
9. ATT SÄGA, ATT GÄRNINGAR utan Kristus visserligen är döda men inte dödliga, ser ut att vara ett farligt uppgivande av fruktan för Gud.
10. JA, DET ÄR MYCKET SVÅRT att inse hur en gärning kan vara död, men inte en skadlig eller dödlig synd.
11. FÖRMÄTENHET KAN INTE undvikas, och det kan inte heller finnas sant hopp, där det inte finns fruktan för fördömsedomens vid varje gärning.
12. SYNDERNA KAN VERKLIGEN förlätas av Gud, när människorna fruktar för dem som för dödssynder.
13. DEN FRIA VILJAN ÄR efter syndafallet bara ett namn, och när den gör vad som tillkommer den, syndar den dödligt.
14. DEN FRIA VILJAN HAR efter syndafallet en viss passiv förmåga till det goda, till det onda alltid en aktiv förmåga.
15. OCKSÅ I OSKULDENS tillstånd kunde den inte bestå genom en aktiv förmåga, utan endast genom en passiv, för

att inte tala om att göra framsteg i det goda.

16. NÄR MÄNNISKAN MENAR, att hon uppnår nåden genom att göra vad på henne ankommer, ökar hon sin synd, så att hon blir dubbelt skyldig.

17. ATT SÄGA SÅ, BETYDER inte att orsaka förtvivlan, utan att sporra till omsorg om att ödmjuka sig och söka Kristi nåd.

18. DET ÄR VISST, ATT människan först måste förtvivla fullständigt om sig själv, före hon blir i stånd att nå Kristi nåd.

19. INTE DEN KALLAS MED rätta teolog, som betraktar Guds osynliga ting som begripna genom det som finns.

20. UTAN I STÄLLET DEN, som begriper Guds mindre och synliga ting, betraktade genom kors och lidande.

21. EN HÄRLIGHETSTEOLOG kallar det onda gott, och det goda ont, en korsteolog däremot kallar saken som den är.

22. DEN VISHET SOM anser Guds osynliga ting som begripna genom verken, blåser upp, förblindar och förhårdar.

23. OCH GUDS LAG VÄCKER Guds vrede, dödar, förbannar, dömer, straffar och fördömer allt som inte är i Kristus.

24. ÄNDÅ ÄR INTE DEN visheten ond, lagen ska inte heller undvikas, men människan utan korsets teologi missbrukar det bästa på värsta sätt.

25. DEN ÄR INTE RÄTTFÄRDIG, som arbetar flitigt, utan den som utan gärningar tror mycket på Kristus.

26. LAGEN SÄGER "GÖR DET", och det blir aldrig gjort; nåden säger "Tro på Honom", och allt är redan gjort.

27. EGENTLIGEN BORDE man kalla Kristi verk verkande, och vårt verk verkat, och sålunda att det verkade verket behagar Gud genom det verkande verkets nåd.

28. GUDS KÄRLEK FINNER inte, utan skapar, det som är

värdefullt för den; människornas kärlek däremot väcks av det som är värdefullt för den.”

”**T**ill tes 28. Den senare delen av tesen är klar och omfattas av alla filosofer och teologer (”människornas kärlek däremot väcks av det som är värdefullt för den”). Föremålet är ju kärlekens ”orsak”, om man utgår som Aristoteles från att själens hela funktion är passiv, den är ”materia”, dess enda funktion är mottagande. Därmed intygar han att hans filosofi strider mot teologin, nämligen att kärleken i allt söker sitt, och tager det goda i stället för att skänka det.

Den första delen av tesen är klar (”Guds kärlek finner inte, utan skapar, det som är värdefullt för den”), eftersom Guds kärlek som lever i människan älskar syndarna, de onda, narrarna och de svaga, för att göra dem rättfärdiga, goda, visa och starka; den

flyter alltså ut och skänker det goda.

Syndarna är nämligen sköna därför att de älskas; de älskas inte därför att de är sköna.

Därför undviker människans kärlek syndarna och de onda. Kristus säger: **”Jag har inte kommit för att kalla rättfärdiga, utan syndare”** (Matt. 9:13). Detta är Korsets kärlek, född från korset, som inte vänder sig dit där den finner det goda att njuta, utan dit där den kan dela ut det goda till de fattiga och behövande. Aposteln säger: **”Det är saligare att giva än att taga”** (Apg. 20:35). Och i psalmen: **”Salig är den som bryr sig om den fattige”** (Ps. 41:2).

Förnuftet kan ju enligt naturen inte ha något att göra med det som ingenting är, de fattiga och behövande, utan med det som är, det som är sant och gott. Därför dömer det efter utsidan, beaktar människans person, och går enligt det som är för ögonen.”

1. PRIS VARE DIG, O JESUS GOD, som tog min skuld på dig! Du själv uti mitt ställe stod och straffet bar för mig. Som offerlamm du göt ditt blod. Nu finns ej dom för mig.

2. DIN FADER LYFTE UPP SIN STAV, o Jesus, över dig, och hårda slag åt dig han gav, men intet drabbar mig. Du blod och tårar göt därav, din pina helar mig.

3. DEN VILDA STORMENS VREDESRÖST sig sänkte över dig, men mig din öppna famn gav tröst, mot vreden skylde mig. Din törnekrans, ditt stungna bröst blev salighet för mig.

4. FÖR MIG, O JESUS KRIST, DU DOG, och jag blev död i dig. Ur graven mig du med dig tog, nu lever du i mig. Och sist, sen du mig prövat nog, jag leva skall hos dig.

SH 40

*Text: Anne Cundell-Cousin,
Erik Nyström
Melodi: Ira D Sankey*

Lutherska samlingar under våren och sommaren 2020

15.3. kl. 16. Gudstjänst i Vesperhemmet i Lovisa, Karlskronabulevarden 13. Pastor *Markus Engström*.

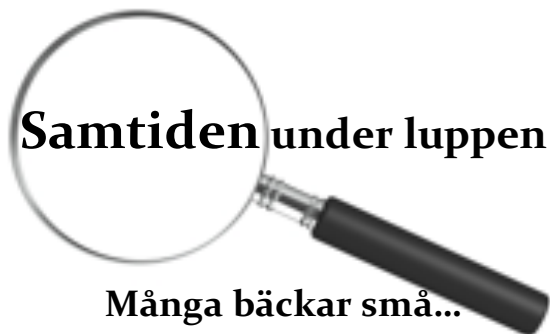
12.4. kl. 16. Gudstjänst i Vesperhemmet i Lovisa, Karlskronabulevarden 13. Pastor *Tord Carlström*.

17.5. kl. 16. Gudstjänst i Vesperhemmet i Lovisa, Karlskronabulevarden 13. Pastor *Tord Carlström*.

7.6. kl. 16. Gudstjänst i Vesperhemmet i Lovisa, Karlskronabulevarden 13. Pastor *Markus Engström*.

26.7. kl. 16. Gudstjänst i Vesperhemmet i Lovisa, Karlskronabulevarden 13. Pastor *Tord Carlström*.

KOLLA Lutherläsarens hemsida, www.lutherlasaren.net



Samtiden under luppen

Många bäckar små...

Av Boris Sandberg

Det finns många tecken i vårt samhälle som tyder på att en sekularisering är på gång på många fronter samtidigt trots att det oftast är endast en sak som diskuteras för tillfället. Kvinnoprästfrågan har diskuterats i många år med varierande intensitet, men den frågan är fortfarande olöst i praktiken. Folkkyrkan har utvidgat ämbetet till att också omfatta kvinnor, men man har inte dragit ut de yttersta konsekvenserna än. Nu är det samkönade äktenskapet på tapeten. Vad som blir nästa stora fråga får tiden utvisa. Men det finns många mindre frågor som kopplas till samma fenomen, till sekulariseringen. Med sekularisering förstår jag då det att traditionell kristendomen får allt mindre utrymme i samhället. Jag ska bara nämna några saker.

Religionssociologiskt

I *Iustitia* 36/2019, Finlands teologiska instituts publikation, redogör **Hanna Salomäki** för kyrkans och kristendomens ställning i Finland på 2020- och 2030-talen. Det är en religionssociologisk granskning, där hon redovisar bl.a. hur besöksfrekvensen i gudstjänsterna minskar.

En annan fråga hon ställt handlar om tron på Gud. Det som man speciellt lägger märke till är att tron på Gud har smulats sönder speciellt bland yngre kvinnor. Bland dem som är under 25 år tror endast var femte på Gud eller har alltid trott. Det har tidigare ofta varit så att det varit modern som har fört tron vidare till sina barn. Efter något år kommer dessa kvinnor att ha barn, men kommer knappast att uppfostra dem i den kristna tron.

Allt färre barn döps, men det är en stor skillnad mellan stifteten i folkkyrkan. År 2017 döptes 83 % i Uleåborgs stift medan antalet döpta i Helsingfors stift var 44 %. Trenden är nedåtgående i alla stift. Störst är den i Helsingfors stift där de döptas andel gick ned med 8,5 % år 2018 jämfört med föregående år. En faktor som också påverkar de döptas procentuella antal är att antalet barn som föds minskar bland nominellt kristna medan mödrar med invandrarbakgrund föder fler barn.

Många föräldrar anser att dopet inte är någon nödvändig sak. Ett argument som dykt upp i media på senare tid är att det inte är föräldrarnas sak att låta döpa barnen. Det ska vara deras eget val när de blir vuxna. Det här argumentet har tidigare använts främst av frikyrkliga för att motivera vuxendopet, men nu används det av nominella lutheraner. Det här sammanhänger ju med individualismen.

Skriftskolan har tidigare haft en stark ställning, men man ser tecken på att dess inflytande försvagas. Hur stort andligt inflytande skriftskolan har haft kan man inte bedöma, men många som nu är aktiva kristna säger, att skriftskolan hade en avgörande betydelse för att de blev bekännande kristna. I dag går många i skriftskola därför att andra går eller för att få gåvor, som i vissa fall kan vara rätt stora.

I sin sammanfattning säger Hanna Salomäki att folkkyrkans sekulariseringstrend kommer att fortsätta och dessutom accelerera. Alla mätare pekar på en kraftig förändring redan under de närmast åren. I och med att allt flera skriver ut sig ur kyrkan lockas kyrkan att anpassa sig till tidsandan. Folkkyrkans majoritetsställning i Sverige beräknas brytas redan under 2020-talet. Finland är i tur på 2030-talet. Om tio år alltså – en kort tid. Det föds hela tiden en ny generation som växer upp med obibliska fenomen och som kommer att uppfatta dem som helt normala och kanske t.o.m. som kristet.

Religion och livsåskådning

I början på det här året väcktes en diskussion om religion och livsåskådning i skolorna. Då jag gick i skola på 1950-talet lärde vi oss en del av Luthers *Lilla Katekes* utantill. I dagens diskussion håller man fram att *”vår kultur och samhälle är starkt influerat av kristendomen i värde- och normsystem, lagstiftning och rättssystem, kultur och traditioner”*.

Man har börjat betrakta kristendomen alltmer som enbart en kulturfaktor med en viss värdegrund. För ett antal år sedan var vi på studiebesök i en synagoga. En av oss i gruppen frågade rabbinen om alla judar är ”troende”. Han svarade, att för de flesta är det judiska deras kultur och tradition. Man firar de judiska högtiderna och följer de olika föreskrifterna, men någon egentlig tro hade de inte.

Hädelseparagrafen

År 1964 kom **Hannu Salamas** roman *Juhannustanssit (Midsommardansen)* ut. Salama blev dömd för hädelse av Gud och dömdes till böter och villkorligt fängelse. President **Urho Kekkonen** benådade honom slutligen. Hädelseparagrafen finns fortfarande kvar. Den är från 1889 men den har fått en

annan formulering. ”Hädelse av Gud” har ändrats till ”hädelse av samfunds heliga ting”. Straff för hädelse är i Finland böter eller högst ett halvt års fängelse. I sex stater kan dödsstraff utmätas, bland dem finns Pakistan och Afghanistan.

I och med att kunskaperna i den kristna tron avtar, förlorar folk förmågan att bedöma vad som är lämpligt att säga eller uttrycka. Hädelseparagrafen kommer i konflikt med lagen om yttrandefrihet. Vilken lag ska väga tyngre? Den som skyddar oss från att tala illa om Gud eller vår rätt att säga det vi vill - också om Gud. Bl.a. framställs Jesus av konsten idag som homosexuell vilket uppfattas av många kristna som kränkande av det heliga.

Jesus anklagades flera gånger för att häda, men man lyckades inte bevisa det. För att få honom dömd måste man ta till lögnen och politiska argument. När man dömde Jesus till döden begick man justitiemord - en oskyldig döms till döden. I sig själv var Jesus oskyldig, men vid dopet i Jordan hade han bekänt våra synder och tog straffet för dem på sig i vårt ställe.

Sammanfattning

Alla de här exemplen är inte bara sociologiska utan de har en andlig innebörd. De är tecken på den tid vi lever i i Guds frälsningshistoria. Det kan vara fråga om något som i sig självt förefaller att vara en bagatell, men tar man tillsammans alla de olika situationerna där sekularisering förekommer blir den totala bilden skrämmande.

DOKTOR MARTIN LUTHERS BETRÄKTELSE ÖVER

De första människornas levnad

Enligt 1. Mos. 1-10⁵

C. G. Hermes' översättning i jämförelse med Luther's Works
Översatt till svenska av Tord Carlström

Kapitel 8:1-19

Men Gud tänkte på Noa och på alla vilda djur och alla boskapsdjur som var med honom i arken ... (v. 1),

MED ORDEN: **MEN GUD TÄNKTE PÅ NOA**, antyder MOSE i vilken svår situation Noa hade varit under syndafloden. Han blev med de sina driven hit och dit av vind och våg på ett sådant sätt att det såg ut som om Gud helt och hållet hade glömt honom. Här blev det tydligt uppenbart vilken kamp det är att stå fast vid Ordet och att stå fast i tron, då den gudomliga nådens glans har försvunnit och vi är runt omkring omgivna av mörker och Gud förefaller att ha glömt oss helt och hållet.

– Ordet: **”Men Gud tänkte på Noa”**, är inte skrivet förgäves, utan det visar, att från den dagen då Noa gick in i arken hade Gud ingenting sagt eller uppenbart för honom; att Noa under hela denna tid inte hade känt av någon stråle från den gudomliga nåden, utan endast fått hålla sig till Guds löfte, samtidigt som vattnet rasade och skummade runt omkring

⁵ Luthers utläggning av 1 Mos. 7 hittas i Lutherläsaren 67 (mars 2013).

honom. I hundrafemtio dagars tid måste Noa med de sina och med alla djuren sväva i ständig fara; och fastän han övervann faran med den helige Andes rikliga kraft, så kan det inte ha skett utan ett mångfaldigt och svårt köttsligt lidande, inte utan många tårar, fruktan och bävan. Ty det finns ingen större anfäktelse än då vi har den tanken och känslan att Gud har glömt oss. De måste vara nästan fullkomligt heliga, som håller ut i en sådan anfäktelse och kan med ståndaktighet vänta på att den (om jag så får säga) glömmade Guden åter skulle tänka på dem.

– Det är säkert att Noa ofta har ropat till Gud med outsägliga suckar, att han många gånger har känt förtvivlan i sitt hjärta, men ändå har behållit en trognista och med den övervunnit köttets svaghet.

Så blir denna historia framställd för oss som ett exempel på tro, tålmod och uthållighet för att vi, som har Guds löften, skall lära oss inte endast att tro och förtrösta på Gud, utan också inse det nödvändiga med uthållighet.

Men en sådan ståndaktighet kan inte vinnas utan stor kamp och strid. Därför uppmuntrar oss Kristus till en sådan ståndaktighet då Han säger: **”Men den som håller ut intill slutet skall bli frälst”** (Matt. 24:13).

... och han lät en vind gå fram över jorden, så att vattnet sjönk undan. Djupets källor och himlens fönster stängdes och regnet från himlen upphörde (v. 1-2). osv. [...]

Det sexhundraförsta året, på första dagen i den första månaden, hade vattnet torkat bort från jorden. Då tog Noa av taket på arken och såg att jordytan hade torkat (v. 13). osv. [...]

Då talade Gud till Noa och sade: 'Gå ut ur arken med din hustru, dina söner och dina sonhustrur' (v. 15-16). osv. [...]

Så gick Noa ut med sina söner, sin hustru och sina sonhustrur. Och alla fyrfotadjur ... (v. 18-19) osv.

Sittills har Mose berättat om Guds verk, hur Han har bestraffat världen och räddat Noa. Fastän nu Guds verk inte är stumma, utan utmålar så tydligt för våra ögon Guds vrede och nåd så att vi kan se bådadera; så tröstar oss ändå Gud mycket kraftigare och starkare, när Han fogar ett muntligt ord till sina verk, ett ord som öronen uppfattar och hjärtat förstår genom den helige Andes ingivelse.

– Efter det att Gud genom sitt verk, med vilket Han driver vattnet tillbaka och gör jorden torr, har visat att Han är försonad och att Han från att ha varit en vredgad Gud blivit en nådig och barmhärtig Gud; så bekräftar Han nu denna tröst med sitt ord, genom att Han talar vänligt med Noa och säger åt honom och de andra människorna samt djuren att gå ur arken.

– Av denna text, som vi ofta driver i vår lära, drar vi slutsatsen att det inte hör till oss, särskilt i kyrkliga saker och i det som hör till Guds tjänst, att företa oss något som inte Gud i sitt Ord har befallt. Noa gick in i arken, då Herren bjöd honom att gå in; och så går han också ut ur den då det blir honom befallt av Gud. Han hade lätt kunnat tänka: Se jag har på Guds befallning byggt arken, jag har blivit bevarad genom den; därför vill jag också stanna kvar i arken och anse den som ett Guds tempel, ty den är ju genom Guds ord invigd och därmed helgad då de heligas församling bött i den så länge.

Men den gudfruktige mannen gör inte så: han följer Guds ord, som bjuder honom att gå ut, och beslutar sig för att med sina barn bo på jorden, eftersom Gud befäller honom det.

– Så förstår inte judarna det: om Gud har befallt dem att inrätta någon timlig sak, så upphör de inte med det i evighet, utan menar att det är nödvändigt till saligheten.

Men vi skall av det lägga märke till att vi inte bör företa oss något utan Guds Ord, utan stanna kvar i den kallelse som har blivit oss anvisad genom Guds bud. Då kan vi vara säkra på att vi inte springer i onödan, eller hugger i vädret, såsom de gör som inte har några gränser inom vilka de har befallning att springa och därför inte heller har någon krona att hoppas på (1 Kor. 9). Alltså måste hela vårt liv flyta fram i tron och i Guds Ord, om det skall behaga Gud. Först måste Guds Ord och bud finnas där; vid det måste vi sedan hänga fast med tron. Då kan människan säga glatt: Det har Gud sagt, det är jag säker på och kan inte bedra mig själv. Men därmed faller allt självvalt verk och väsende till stoft. Hur skall det gå med dem som upprättar sitt eget väsende och väljer ut åt sig gärningar efter behag, sådana som Gud inte har befallt? Om du inte är säker på att Gud har befallt dig det som du gör och företar dig, så står du redan i fara, att det inte behagar Honom, och du bygger på sanden, och ditt verk är kanske djävulens.

Lägg därför märke till denna text, hur Noa, den helige mannen, full av Ande, inte tar ett steg ur arken utan Guds befallning, och över huvud inte företar sig någonting som inte Gud har befallt honom.

– Efter det skall var och en inrätta sitt stånd och sina verk, att han är säker på att de duger inför Gud; och vi skall leva så att vi alltid är beredda att dö.

Men det kan inte någon göra som inte är säker på att hans leverne och det han gör behagar Gud. Ty den som inte kan säga det är i ett fördömelsevårt stånd. Men för att bli säker på det, det kan man inte åstadkomma med gärningar, utan tron är det som gör människan behaglig och ger hjärtat förvissning om att allt duger för Gud. Och om vi än gör något som inte behagar Honom, såsom det nog tyvärr ofta sker, så anser Gud även sådant av oss till godo. Ty med det mänskliga levernet förhåller det sig så, att man gör ganska mycket, som man inte gärna skulle ha gjort, såsom Paulus säger (Rom. 7). Och så förblir det i detta livet, att alltid alla slags synder och brister kommer med, som påkallar nåd och försoning; varför även en kristen människa blir trött på livet och längtar efter döden.

1. KRISTUS LEVER – UNDERBARA ORD, som förvandlar tungt och sorgset mod! Vål är mörkret stort här på vår jord, men se, Kristus lever!
2. JA, HAN LEVER, TROGNE FRÄLSAREN, som på jorden var de svagas vän. Lika full av kärlek är han än. Herren Kristus lever!
3. HAN HAR KÄMPAT, SEGERN VUNNEN ÄR över Satan och all mörkrets här. Dödens välde övervunnet är. Segerhjälten lever!
4. HAN ÄR LIVET, VI OCK LEVA FÅR. Om än genom dödens flod vi går, skall det bli vår segersång ändå: Herren Kristus lever!

SH 53

Text: Selma Sundelius-Lagerström

Melodi: Lowell Mason

Den kraften lät han verka i Kristus när han uppväckte honom från de döda och satte honom på sin högra sida i himlen, högt över alla härskare, makter, krafter och herradömen och alla namn som kan nämnas, inte bara i denna tidsålder utan också i den kommande.

– Ef. 1:20-21 –

DET MÅ VARA HUR DET VILL: synder eller goda gärningar! Tveka eller frukta inte. Fast vi inte kan lita på våra egna förtjänster, behöver vi inte förlora vårt mod på grund av våra synder. Vi får tacka Gud för att vår tro är starkare än alla förtjänster och synder tillsammans. Även om Djävulen anfäktade oss än mer och mer våldsamt, ska vi inte tröttna. Han må anfalla oss fast så, att vi inbillar oss att Kristus förlorar sin plats på Guds högra sida. Eftersom Kristus dock i verkligheten behåller sin plats i himlen, förblir också vi herrar och segerfurstar över synden, döden, Djävulen och allt annat liknande. Detta kan inget hindra oss från att vara.

Martin Luther

WA 10 II, 56 (s. 95-96 i andaktsboken
Martti Luther. Yksin armosta, 2010)

Avsändare:

Lutherläsaren
Kristian Norrback
Ginstigen 171,
66100 Malax,
Finland



REDAKTÖR: Markus Engström, Tjärhovsvägen 34, c 3, 64100 Kristinestad, Finland. Tel. +358(0)50-358 97 97.
E-post: mkeengstrom@gmail.com.

ANSVARIG UTGIVARE: Kristian Norrback, Ginstigen 171, 66100 Malax, Finland.
Tel. +358(0)50-919 57 04.
E-post: kijana@mbnet.fi.

REDAKTIONELLA MEDARBETARE: Tord Carlström (Sannäs), Jan-Erik Back (Korsholm), Lars Lövdahl (Vasa) och Tom Lövdahl (Lappfjärd).

LUTHERLÄSARENS WEBBADRESS:

www.lutherlasaren.net

NYA PRENUMERATIONER OCH AVBESTÄLLNINGAR:

Sänds till ansvarig utgivare: Kristian Norrback, Ginstigen 171, 66100 Malax, Finland. Tel. +358(0)50-919 57 04.
E-post: kijana@mbnet.fi.

LUTHERLÄSARENS BANKKONTO är Nordea, Kristinestad, Finland.
IBAN: FI08 2026 1800 0072 90.
BIC: NDEAFIHH

LUTHERLÄSARNA RF:S FO-NUMMER: 3355254-3.

LUTHERLÄSARENS BOKLÄDA, KONTAKTUPPGIFTER:

Bror-Erik Wikström,
Bölevägen 124, 64240 Böle, Finland. Tel. +358(0)6-225 8144.
Närpes Sparbank, IBAN: FI06 4963 1020 0234 74
BIC: ITELFIHH